

Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

Restorativní justice očima veřejnosti

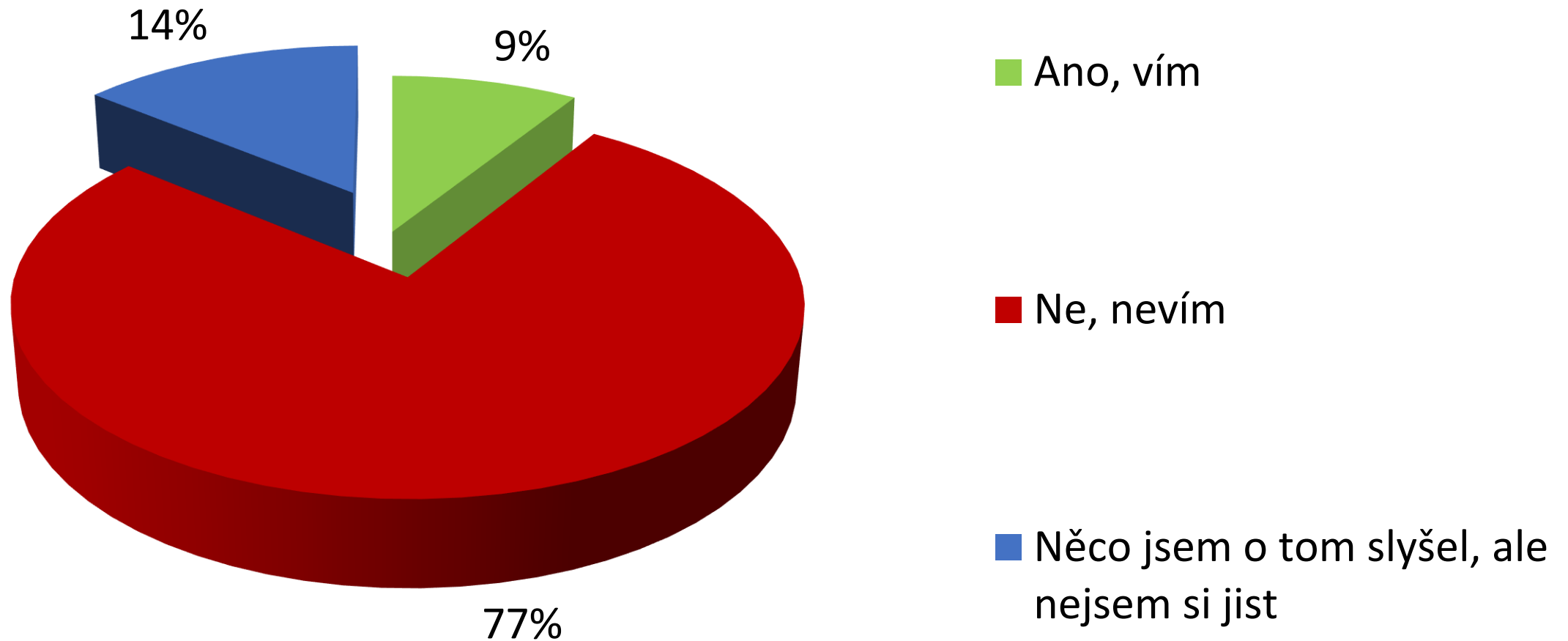
Michal Špejra

20. 5. 2026, Praha Květnice

Úvod - východiska

- **Restorativní justice** jako jedno z **nejvlivnějších hnutí v oblasti trestní justice**
- Restorativní opatření či programy dnes představují **nedílnou součást systémů trestní spravedlnosti** (Shapland, 2014)
- **Efektivní uplatňování RJ vyžaduje dostatečnou podporu občanů**
(Gavin et al., 2023; Roberts & Stalans, 2004)
- Výzkum veřejného mínění v ČR k tématu RJ (říjen 2025)
- Možnost orientačního srovnání s výsledky výzkumu IKSP 2009, 2019
(Rozum et al., 2009; Tomášek et al., 2019)

Znalost pojmu Restorativní justice? (IKSP, 2025)

Znalost pojmu Restorativní justice? (IKSP, 2025)

- Výzkumy naznačují, že pro většinu veřejnosti zůstává RJ spíše neznámým pojmem
(např. Ahlin et al., 2017; Doble & Greene, 2000; Fiedor et al. 2026)

Výzkum IKSP 2025

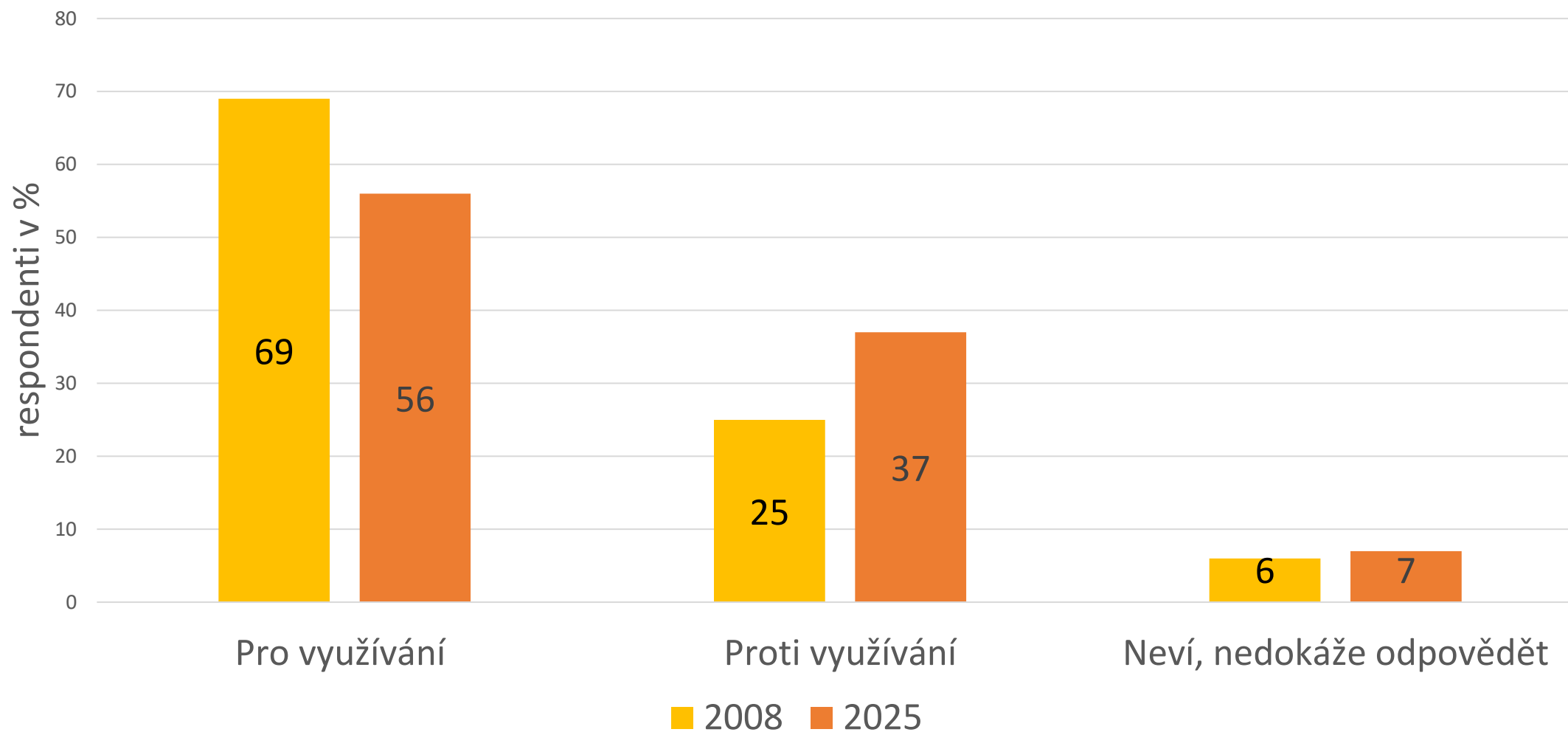
- Z hlediska výsledků se ukázalo jako velmi podstatné, zda respondenti mají znalost o existenci PMS
- 60 % dotázaných, kteří vědí o PMS, zároveň znají i pojem RJ
- Naopak pro 89 % těch, co o PMS nikdy neslyšeli, představuje pojem RJ cizí termín.

Názor veřejnosti na mediaci mezi obětí a pachatelem a její uplatnění v systému trestní justice

- **Mediace mezi O/P** představuje v praxi **nejrozšířenější typ restorativního opatření** (Hansen & Umbreit, 2018; Masopust Šachová, 2019)
- Téma RJ je dlouhodobě předmětem výzkumného zájmu IKSP – možnost srovnání názorů veřejnosti na mediaci 2008 a 2025
- Formulace otázky a popis mediace pro účely VVM:

„Jedná se o způsob řešení trestné činnosti, který neprobíhá před soudem. Mediace je založena na dobrovolném setkání pachatele a oběti za účasti třetí osoby – kvalifikovaného mediátora (nebo-li zprostředkovatele). Oběť může pachateli sdělit, co ji svým činem způsobil, a pachatel má příležitost se za svůj čin omluvit. Současně se obě strany mohou domluvit na rychlém a přijatelném způsobu náhrady škody. Výsledek mediace pak slouží jako podklad pro konečné rozhodnutí státního zastupitelství či soudu v daném případě. Jaký je Váš názor na takto pojatý způsob řešení trestné činnosti?“

Využívání mediace (IKSP, 2008 a 2025)

Názory na využití mediace mezi O/P u různých trestných činů

Ze zahraničních i domácích výzkumů vyplývá, že občané jsou zpravidla nakloněni využívání mediace spíše u méně závažných skutků (např. Rozum et al., 2008; Weimann-Saks et al., 2022).

Podobná zjištění i v aktuálním výzkumu IKSP (2025):

- **54 %** respondentů sdělilo , že podle nich existují trestné činy, u nichž by mediaci **rozhodně nedoporučili** (vraždy, zabití, těžké ublížení na zdraví, znásilnění, zneužívání dětí)
- **40 %** dotázaných naopak uvedlo, že mediace **může z principu přicházet v úvahu u jakéhokoli činu**

Ochota podstoupit mediaci v případě vlastní viktimizace – hypotetické otázky

Případ 1

*„Představte si nyní, prosím, sebe sama na místě oběti. Vaše **auto bylo vykradeno**, pachatel **rozbil okénko** u řidiče, kterým **do auta napršelo**, což způsobilo ještě větší škodu, než byla hodnota odcizených věcí. Policií byl následně usvědčen **dvacetiletý mladík, u něhož se jednalo o první kriminální skutek v jeho životě**. Následně se na vás obrátí zástupce Probační a mediační služby. Oznámi vám, že by se s vámi tento pachatel chtěl za účasti školeného zprostředkovatele osobně setkat, omluvit se vám za svoje jednání a domluvit se, jak by mohl nahradit škodu, kterou vám způsobil. Souhlasil/a byste, že se takového jednání zúčastníte?“*

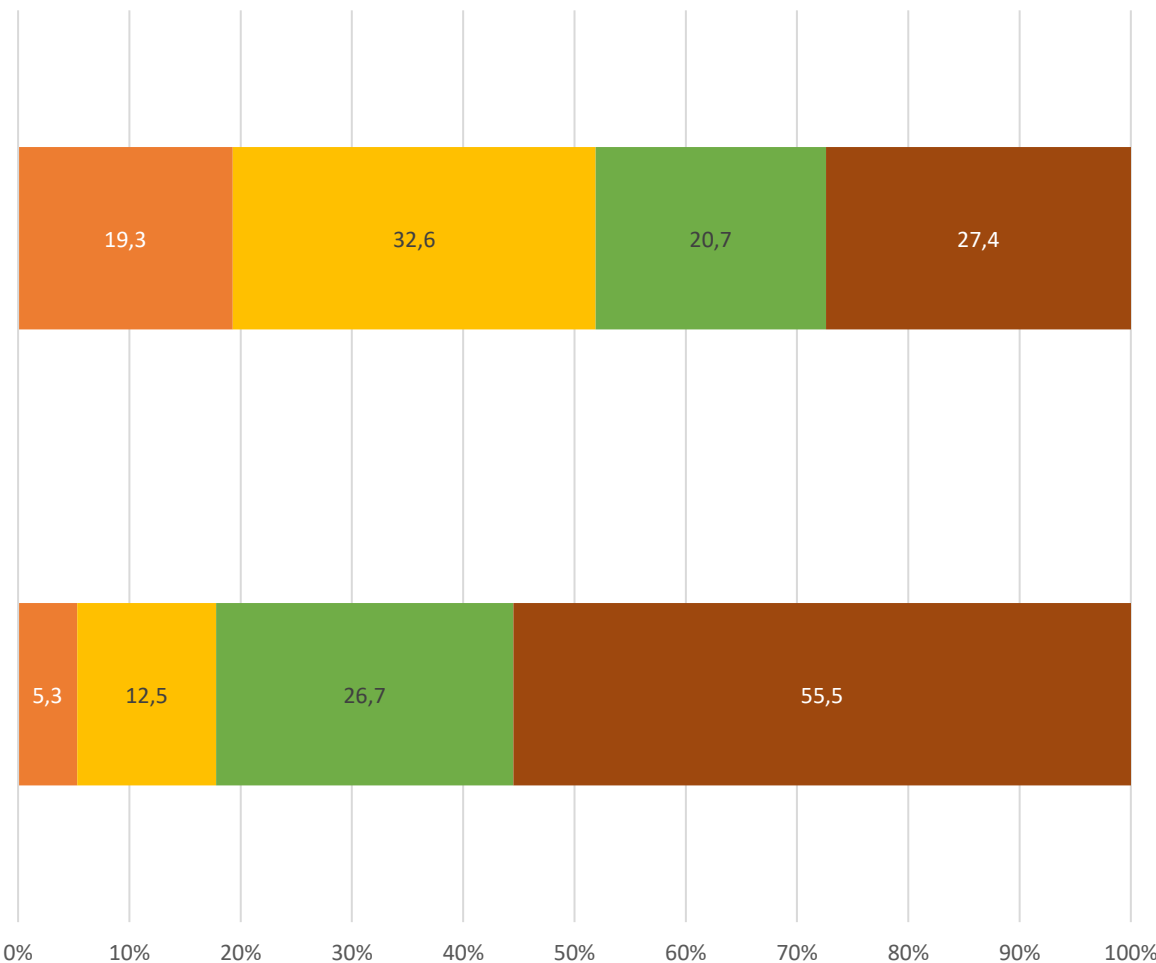
Ochota podstoupit mediaci v případě vlastní viktimizace – hypotetické otázky

Případ 2

*„Ještě se prosím zamyslete nad stejnou otázkou, avšak za jiných okolností. Nyní si prosím zkuste představit, že jste byl/a v pozdních večerních hodinách na ulici **přepaden/a několikrát trestaným recidivistou ve středním věku, který byl pod vlivem návykové látky. Násilím vám vzal mobilní telefon, přičemž následkem jeho útoku jste utrpěl/a závažné zranění, které si vyžádalo šestitýdenní pracovní neschopnost. I v tomto případě se na vás obrátí pracovník Probační a mediační služby a oznámí vám, že se s vámi tento pachatel chce za účasti školeného zprostředkovatele osobně setkat, omluvit se vám za svoje jednání a domluvit se, jak by mohl nahradit škodu, kterou vám způsobilo. Souhlasil/a byste, že se takového jednání zúčastníte?***

Ochota účastnit se mediace v případě vlastní viktimizace (respondenti v %)

Majetkový delikt - dosud netrestaný
pachatel (N=990)

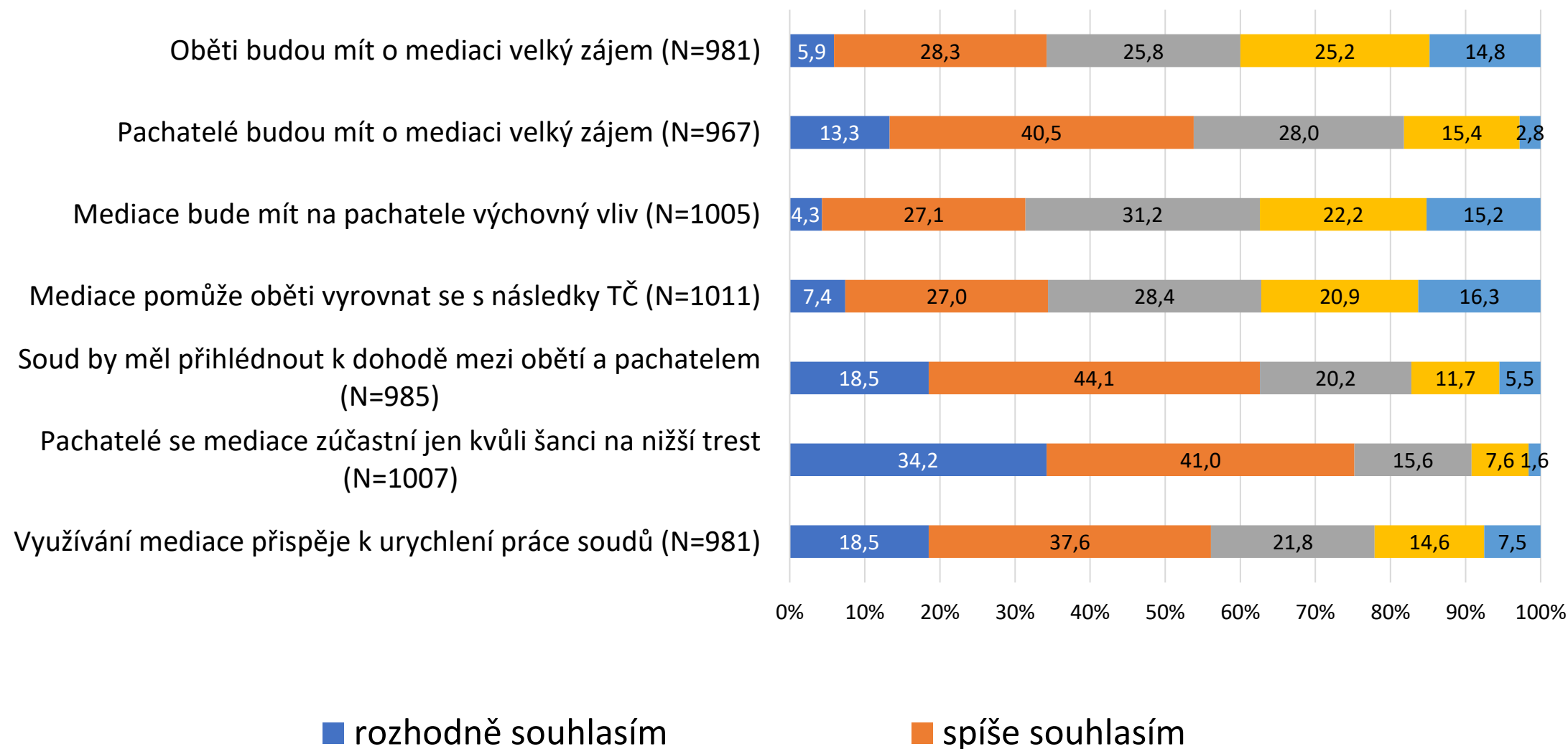
Praktické aspekty mediace a jejího využívání

Mediace i jiné restorativní postupy se podle kriminologických výzkumů jeví celkově jako efektivní způsob řešení trestných činů, a to zejména z hlediska uspokojení potřeb jejich přímých účastníků (Bouffard et al., 2016).

V šetření IKSP jsme se zaměřili mimo jiné na očekávání spojená s:

- potenciálním zájmem obětí a pachatelů o účast v mediaci,
- výchovným vlivem mediace na pachatele,
- upřímností jeho motivace,
- ozdravným efektem pro oběť,
- přístupem soudů k dohodě o řešení trestného činu
- a také s možností urychlit díky mediacím práci českých soudů

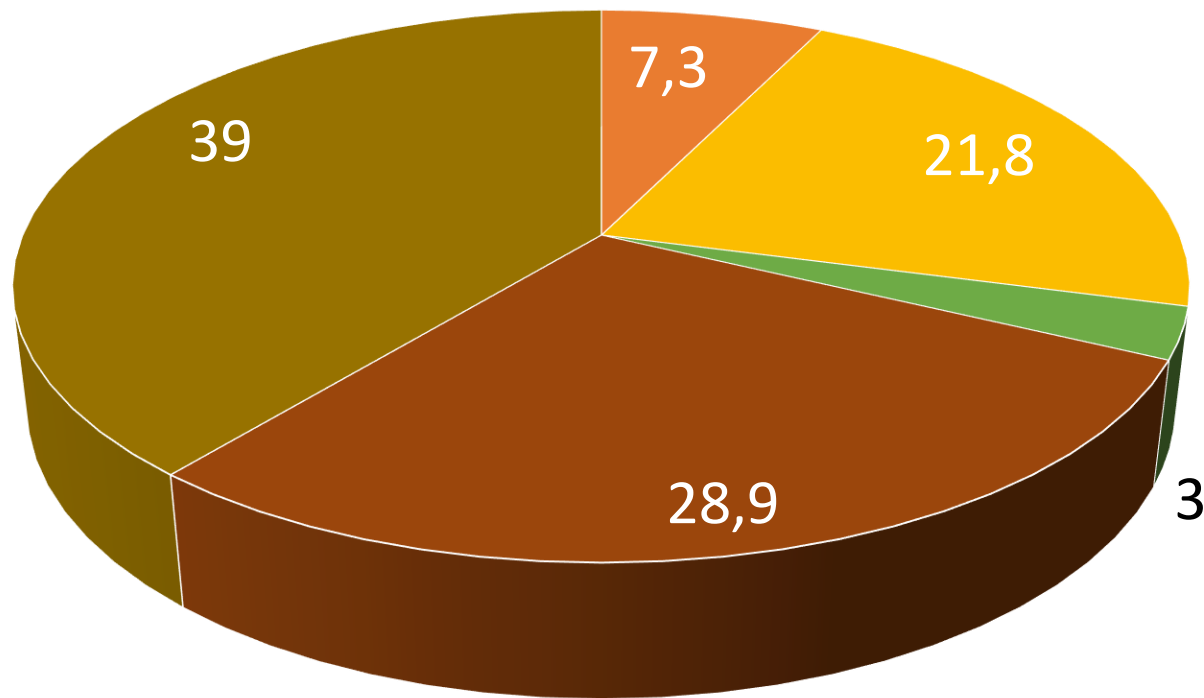
Názory a postoje k praktickým aspektům mediace (%)

Podpora projektu zaměřeného na restorativní programy ve vězeňství

- Při formulaci otázky byly záměrně zdůrazněny prvky upřímné motivace odsouzeného i dobrovolného zájmu oběti – přímá návaznost na projekt RESET:
- *„Poslední otázka na toto téma se týká vašeho názoru na projekt, který v současné době probíhá v ČR. Zaměřuje se na závažné formy kriminality, jejichž pachatelé si odpykávají trest odnětí svobody ve vězeňském zařízení. **Pokud svého činu upřímně litují**, mají díky tomuto projektu možnost, aby se **oběti nebo pozůstalým po obětech dodatečně omluvili**. **Pokud má druhá strana zájem**, může navíc dojít i k osobnímu setkání, kde spolu mohou za přítomnosti školeného zprostředkovatele hovořit. Domníváte se vy osobně, že takové opatření má v České republice smysl rozvíjet?“*

Podpora projektu zaměřeného na restorativní programy ve vězeňství (%)

■ rozhodně ano ■ spíše ano ■ nevím ■ spíše ne ■ rozhodně ne

Shrnutí

- Informovanost veřejnosti o restorativní justici a možnostech jejího uplatnění je na velmi nízké úrovni.
- Srovnání s předchozími výzkumy ukazuje, že situace se v ČR navzdory snaze PMS i různých neziskových organizací postupem času nezlepšuje.
- Pokud jsou respondentům restorativní principy osvětleny, mírná většina z nich se k jejich využívání v trestní justici vyjádří kladně.

Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Náměstí 14. října 801/12, Praha 5

iksp@iksp.gov.cz

iksp.gov.cz
